

ODAP
Dünyayı Okumak İçin...

ODAP MERKEZİ KÜRESEL

BÜLTEN - 156

**İstanbul'daki OIC Zirvesi
ve Türkiye'nin Rolü**

**Türkiye - Ermenistan
Normalleşmesinde
Yeni Eşik**

**Türkiye Maarif Vakfı 9
Yaşında**

**MOSSAD'ın Türkiye'deki
Para Ağını Yöneten Ajanı
Rexhepi**

**Ortadoğu'da Tahliye
Diplomasisi**

**İran-İsrail Savaşı Sonrası
Diplomasi Arayışı**

**İsrail'den Hamaney'e
Saddam Benzetmesi**

**Putin, İsrail ve İran'a
Arabuluculuk Teklif Etti**

Makedon Enerji Forumu

ODAP
Dünyayı Okumak İçin...

İstanbul'daki OIC Zirvesi ve Türkiye'nin Rolü

21–22 Haziran 2025 tarihlerinde İstanbul'da düzenlenen 51. İslam İşbirliği Teşkilatı (OIC) Dışişleri Bakanları Konseyi Zirvesi, İran–İsrail geriliminin bölgesel güvenliği ciddi şekilde tehdit ettiği bir dönemde gerçekleştirildi ve bu bağlamda Türkiye'nin dış politika yönelimi yeniden uluslararası kamuoyunun gündemine taşındı. Toplantının en önemli özelliklerinden biri ise İran Dışişleri Bakanı Abbas Arakçi'nin de toplantıya katılacak olmasıdır. İsrail'in 13 Haziran 2025'te İran'daki nükleer ve askeri tesislere yönelik hava saldırılarıyla başlayan kriz, İran'ın misilleme niteliğindeki füze ve insansız hava aracı saldırılarıyla geniş çaplı bir çatışma ortamına dönüşmüş; bu durum bölge genelinde güvenlik endişelerini artırmıştır. Türkiye, bu süreçte sınır güvenliğini güçlendirmiş, enerji arzı, göç hareketliliği ve bölgesel istikrar konularında çeşitli tedbirler almış; aynı zamanda uluslararası diplomatik platformlarda da aktif bir söylem geliştirmiştir.

OIC zirvesine ev sahipliği yapması, Türkiye'nin yalnızca ev sahibi ülke sıfatıyla değil, aynı zamanda kriz dönemlerinde diyalog kanallarını açık tutmayı önceleyen diplomatik tavrıyla öne çıktığını göstermektedir. Türkiye en son 2004 yılında bu zirveye ev sahipliği yapmış olup, 21 yıl sonra böyle bir toplantıya yeniden ev sahipliği yapması, uluslararası toplumun Türkiye'den bölgesel denge arayışına katkı sunacak yapıcı bir aktör olarak beklenti içinde olduğuna işaret etmektedir. Nitekim Dışişleri Bakanı Hakan Fidan'ın İsrail'i açıkça kınayan ve bölgeyi istikrarsızlaştırma politikalarından vazgeçmesi gerektiğini vurgulayan açıklamaları, Türkiye'nin tarafsız kalmakla birlikte ilkesel bir duruş sergileme çabasında olduğunu göstermektedir. Benzer şekilde, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın Netanyahu yönetiminin saldırgan ve uluslararası hukuku ihlal eden eylemlerinin yalnızca bölgeyi değil, küresel güvenlik ortamını da olumsuz etkilediğine yönelik açıklamaları, Türkiye'nin yalnızca İran–İsrail krizine değil, genel olarak bölgesel istikrarsızlıklara karşı siyasi pozisyon alma yönünde bir irade ortaya koyduğunu yansıtmaktadır. Bu yönüyle zirve, Türkiye'nin hem NATO üyesi olarak Batı ile hem de OIC üyesi olarak İslam dünyasıyla sürdürdüğü çok eksenli diplomasi anlayışı çerçevesinde, ülkenin arabuluculuk rolü ve diplomatik duruşunun bölgesel düzlemde nasıl algılandığının gözlemlenebileceği bir zemin oluşturmaktadır.

ODAP
Dünyayı Okumak İçin...

Zirve kapsamında hazırlanması beklenen İstanbul Deklarasyonu'nun, OIC üyeleri arasında diplomatik dayanışma ve çatışma çözümünde ortak tutum geliştirme çabalarını yansıtması öngörülmektedir. Türkiye'nin ise bu süreçte, kendi dış politika ilkelerinden ve uluslararası hukuk vurgusundan taviz vermeden, Batı'nın diplomatik yaklaşımlarını da bu platforma taşıyarak Doğu ile Batı arasında söylemsel uyumu önceleyen bir tutum benimsemesi beklenmektedir. Ayrıca bu toplantıda ele alınacak başlıkların, bölgesel istikrarsızlıklar bağlamında küresel diplomatik söylemin şekillenmesine katkı sunması beklenmekte; bu söylemlerin Türkiye tarafından uluslararası kamuoyuna açıklanacak olması, ülkenin mevcut kriz ortamındaki diplomatik görünürlüğü artırarak önemli bir unsur olarak değerlendirilmektedir.

**Türkiye - Ermenistan
Normalleşmesinde Yeni Eşik**

20 Haziran 2025 tarihinde Ermenistan Başbakanı Nikol Paşinyan'ın İstanbul'a gerçekleştirdiği resmi ziyaret, Türkiye ile Ermenistan arasındaki diplomatik normalleşme sürecinde tarihsel bir eşik olarak değerlendirilebilir. Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ile Dolmabahçe'de yapılan görüşme, taraflar arasında uzun süredir askıya alınmış olan doğrudan temasların yeniden canlandırılması açısından sembolik olduğu kadar stratejik önemi de haiz bir temas niteliği taşımaktadır. Görüşmede, iki ülke arasındaki normalleşme sürecinin devamı, Güney Kafkasya'daki barış süreci ve bölgesel güvenlik dinamikleri ele alınmıştır. Bu temasın dikkat çekici bir yönü, Paşinyan'ın ziyaretinin hemen öncesinde Azerbaycan Cumhurbaşkanı İlham Aliyev'in Türkiye'de bulunması ve Erdoğan'la bir araya gelmiş olmasıdır. Bu ardışık diplomatik temaslar, Ankara'nın Ermenistan'la yürüttüğü normalleşme sürecini Bakü ile koordineli biçimde yürütme kararlılığını ve Güney Kafkasya'daki barış mimarisine bütüncül yaklaşımını yansıtmaktadır. Türkiye ile Ermenistan arasındaki ilişkiler, tarihsel travmalar, Karabağ çatışması ve sınır kapılarının kapalı olması gibi nedenlerle uzun yıllar boyunca donuk kalmıştır. Ancak 2020 sonrası dönemde, özellikle Karabağ Savaşı'nın ardından oluşan yeni bölgesel denklem,

ODAP
Dünyayı Okumak İçin...

tarafları daha rasyonel ve işlevsel bir diplomasiye yöneltmiştir. Paşinyan'ın ziyareti, bu bağlamda yalnızca ikili ilişkilerin restorasyonu açısından değil, Güney Kafkasya'da kalıcı barışın tesisi için de kritik bir adım olarak görülmektedir. Türkiye'nin Azerbaycan'la olan stratejik ittifakını korurken, Ermenistan'la da doğrudan temas kurması, bölgesel dengeyi gözetten çok eksenli dış politika anlayışının bir yansımasıdır. Bu çerçevede, görüşmede ele alınan başlıkların yalnızca teknik değil, aynı zamanda stratejik ve normatif boyutlar taşıdığı görülmektedir. Burada özellikle dikkat çekici olan bir başka unsur da, hem Türkiye'nin hem de Ermenistan'ın İran'la doğrudan kara sınırına sahip iki ülke olmasıdır. Bu coğrafi yakınlık, İran-İsrail geriliminin tırmandığı bir dönemde her iki devletin de güvenlik, göç, enerji arzı ve sınır ötesi ticaret gibi konularda doğrudan etkilenme potansiyelini artırmaktadır. Dolayısıyla taraflar arasında yürütülen diplomatik temas, yalnızca ikili ilişkileri değil, aynı zamanda İran eksenli olası bölgesel türbülansların yönetilmesine yönelik bir önleyici istikrar mekanizması olarak da işlev görebilir. Türkiye'nin doğudaki en uzun sınırına sahip olduğu İran'la tarihsel bağları; Ermenistan'ın ise dış dünyayla sınırlı bağlantı noktalarından birini İran üzerinden sağlaması, bu coğrafi gerçekliği daha da kritik hâle

getirmektedir. Bu nedenle, Paşinyan'ın ziyareti çerçevesinde geliştirilecek yapıcı iletişim ve olası sınır güvenliği koordinasyonları, sadece ikili düzlemde değil, geniş bir jeopolitik bağlamda da anlam kazanmaktadır. Sonuç olarak, Paşinyan'ın ziyareti yalnızca geçmişin yüklerinden arınma çabası değil; aynı zamanda geleceğe dönük bir barış ortamı hedefi olarak okunmalıdır. Türkiye'nin çok eksenli diplomasi vizyonu içinde bu temas bölgesel krizlerin yönetiminde işlevsel bir istikrar aracı olarak değerlendirilmektedir. Bu bağlamda, Türkiye-Ermenistan normalleşmesi, yalnızca iki ülke arasındaki ilişkileri değil, aynı zamanda Güney Kafkasya'nın ve daha geniş Ortadoğu coğrafyasının güvenlik mimarisini de şekillendirme potansiyeline sahiptir. Ayrıca bu görüşmelerdeki "normalleşme" başlığı; büyükelçilik atamaları, sınırların açılması ve ekonomik iş birliği yönünde adımlar olacağı şeklinde yorumlanabilir.

Türkiye Maarif Vakfı 9 Yaşında

ODAP
Dünyayı Okumak İçin...

Türkiye Maarif Vakfı (TMV), 17 Haziran 2016 tarihinde kurulmuş olup, Türkiye'nin yurt dışındaki eğitim faaliyetlerini merkezi bir yapıya kavuşturmak amacı taşımaktadır. Aradan geçen dokuz yılda vakıf, uluslararası eğitim alanında dikkate değer bir aktör haline gelmiş ve küresel ölçekte etkisini hızla genişletmiştir. 2025 yılı itibarıyla TMV, altı kıtada 55 ülkede faaliyet göstermektedir. Vakıf, bu ülkelerin 52'sinde resmi temsilcilik açmış; 67 ülkede çeşitli düzeylerde faaliyet göstermeyi başarmıştır. TMV'ye bağlı olarak 467 okul, üniversite ve eğitim kurumu, 44 öğrenci yurdu, 19 eğitim merkezi ve 12 Türkiye Araştırmaları Merkezi hizmet vermektedir. Bu kurumsal ağ, Türkiye'nin kültürel ve diplomatik nüfuzunu pekiştirmektedir. TMV'nin öğrenci ve personel kapasitesi de oldukça dikkat çekicidir. Güncel verilere göre vakıf bünyesinde yaklaşık 55 bin öğrenci eğitim görmekte olup, bu öğrencilerin %80'i öğrenim gördükleri ülkenin vatandaşıdır. Kurumlarda çalışan yaklaşık 7.600 personelin büyük çoğunluğu yerel halktan istihdam edilmiştir. Bu istihdam modeli, TMV'nin bulunduğu ülkelerde meşruiyet kazanmasını kolaylaştırmakta ve yerel eğitim ekosistemine entegrasyonunu güçlendirmektedir. Vakıf sadece eğitim faaliyetleri ile sınırlı kalmamakta, aynı zamanda kültürel diplomasi rolü de üstlenmektedir. 21 ülkede faaliyet gösteren eğitim merkezlerinde Türkçe öğretimi

yapılmakta; Türkiye Araştırmaları Merkezleri aracılığıyla Türkiye'nin tarihi, kültürü ve dış politikası hakkında akademik çalışmalar yürütülmektedir. Bu yönüyle TMV, sadece eğitim değil, kültürel etki üreten bir dış politika aracına dönüşmüştür. Türkiye Maarif Vakfı'nın dünya genelinde bu kadar hızlı genişlemesi, onu İngiltere, Fransa, Almanya ve Çin gibi ülkelerle birlikte uluslararası okul ağları bakımından "ilk 5 ülke" arasına taşımıştır (TRT Haber, 2025). Vakfın bu büyümesi, Türkiye'nin kamu diplomasisi stratejilerinin ne kadar kurumsallaştığını göstermektedir. Sonuç olarak, TMV'nin dokuz yılda ulaştığı seviye, yalnızca eğitim alanında değil, aynı zamanda kültürel ve diplomatik düzeyde de Türkiye'nin küresel varlığını pekiştirmektedir. Eğitim aracılığıyla oluşturulan bu nüfuz alanı, Türkiye'nin çok yönlü dış politikasının somut bir yansımasıdır.

**MOSSAD'ın Türkiye'deki Para
Ağını Yöneten Ajanı Rexhepi**

ODAP
Dünyayı Okumak İçin...

Son yıllarda, Türkiye’de yürütülen yabancı istihbarat faaliyetlerine yönelik hukuki süreçler artmış ve bu durum kamuoyunun dikkatini çekmiştir. Bu bağlamda, Arnavutluk vatandaşı Arian Rexhepi’nin yargılandığı dava, Türkiye’nin yabancı istihbarat örgütlerine karşı izlediği stratejik yaklaşımı anlamak açısından önemlidir. Türk Emniyeti ve Milli İstihbarat Teşkilatı’nın (MİT) ortak operasyonu neticesinde ortaya çıkarılan ve kamuoyunda “Mossad casus ağı” olarak bilinen yapılanmada yer aldığı iddia edilen Arian Rexhepi hakkında 35 yıla kadar hapis cezası istenmektedir. İddianamede, Rexhepi’nin Mossad için Türkiye’de bilgi topladığı, hedef şahısların takibini organize ettiği ve bu faaliyetleri maddi kazanç karşılığında yürüttüğü belirtilmektedir. Rexhepi’nin Mossad adına yürüttüğü öne sürülen faaliyetlerin başında, belirli kişilere yönelik gözetleme, takip ve para transferi organizasyonu yer almaktadır. Özellikle yabancı istihbarat servislerinin Türkiye’deki Müslüman ülkelerden gelen göçmenler, akademisyenler ve siyasi figürleri hedef alması, hem etik hem de diplomatik sorunları beraberinde getirmektedir. Bu olay, Türkiye’nin iç güvenlik politikalarının uluslararası istihbarat örgütleriyle mücadelesinde geldiği noktayı göstermektedir. Türkiye, MİT’in etkin operasyon kabiliyeti sayesinde yalnızca sahadaki fiziki izleme

faaliyetlerini değil, aynı zamanda finansal izleri de takip edebilmektedir. Rexhepi’nin İstanbul merkezli para ağı aracılığıyla Mossad’ın finanse ettiği operasyonları yönettiği iddiası, istihbaratın hibrit doğasına işaret etmektedir: klasik casusluk faaliyetleriyle dijital-finansal ağların birleşimi. Arian Rexhepi hakkında açılan dava, Türkiye’de yabancı istihbarat ağlarının takibinde gelenen noktayı yansıtmakla kalmamakta, aynı zamanda istihbarat faaliyetlerinin hukuki çerçevede cezai kovuşturmayla konu edilmesi bakımından da örnek teşkil etmektedir. Bu gelişme, ulusal güvenlik hukuku ve ceza adaleti sisteminin günümüz koşullarına uygun şekilde yeniden yorumlanmasını gerekli kılmaktadır.

Ortadoğu’da Tahliye Diplomasisi

İran ile İsrail arasında tırmanan çatışmalar, yalnızca bölgesel güvenlik dengelerini değil, aynı zamanda uluslararası tahliye diplomasisini de harekete geçirmiştir.

Özellikle 2025 Haziran'da yaşanan gelişmeler, birçok ülkenin vatandaşlarını hızla bu ülkelerden çekme kararı almasına yol açmış; bu süreçte Türkiye, Azerbaycan, Ermenistan ve Ürdün gibi ülkeler transit veya aracı ülke olarak öne çıkmıştır. ABD Başkanı Donald Trump'ın Tahran'dan derhal tahliye çağrısı, krizin ciddiyetini gözler önüne sermiş ve devletlerin konsolosluk kapasitelerini kriz ortamında sınamıştır. Özellikle Türkiye'nin jeopolitik konumu bu süreçte bir kez daha önem kazanmıştır. Doğu-Batı arasındaki tahliye ve askeri lojistik operasyonlarında kilit bir güzergâh haline gelen Türkiye, NATO içindeki rolünü güçlendirme ve "kriz anlarında güvenilir ortak" olarak algılama potansiyelini artırmıştır. Fransa'nın İran'dan Türkiye veya Ermenistan sınırına konvoy düzenlemesi, Hint hükümetinin 110 öğrenciyi Ermenistan'a taşıması, Uganda ve Tayvan'ın Türkiye üzerinden tahliye gerçekleştirmesi, bu ülkelere verilen diplomatik ve lojistik güvenin bir göstergesidir. Bölgedeki gelişmeler yalnızca Batılı aktörleri değil, Asya güçlerini de harekete geçirmiştir. Çin, İran'daki vatandaşlarının önemli bölümünü tahliye ederek kuşak-yol projesi kapsamındaki yatırımlarına zarar gelmesini engelleme yönünde hızlı hareket etmiş; Azerbaycan, Ermenistan ve Türkiye sınırlarını güvenli çıkış rotaları olarak değerlendirmiştir. Japonya ise

sessiz diplomasi geleneğine uygun olarak vatandaşlarını Ürdün ve Azerbaycan'a yönlendirmiştir. Bu tahliyeler, transit ülkeler açısından çok boyutlu etkiler doğurmuştur. Diplomatik düzeyde, bu ülkelerin kriz zamanlarında güvenilirliklerini arttırmış; ekonomik olarak ise ulaşım, lojistik ve sınır yönetimi faaliyetlerinden doğrudan fayda sağlanmıştır. Ancak aynı zamanda bu ülkeler, bölgesel istikrarsızlıkların sınır güvenlikleri ve dış politika denge stratejileri üzerinde yaratacağı baskıyla da karşı karşıyadır. Sonuç olarak, İran - İsrail geriliminin tetiklediği uluslararası tahliyeler, Türkiye, Azerbaycan ve Ermenistan gibi ülkeleri yalnızca coğrafi değil, aynı zamanda stratejik ve diplomatik aktörler haline de getirmiştir. Bu süreç, hem kısa vadeli kriz yönetimini hem de uzun vadeli dış politika pozisyonlandırmalarını yeniden tanımlayacak bir sınav niteliğindedir.

İran-İsrail Savaşı Sonrası Diplomasi Arayışı

2025 yılının Haziran ayı, İsrail ile İran arasında uzun süredir devam eden gerilimlerin sıcak savaşa dönüşmesiyle küresel güvenlik açısından kritik bir kırılma noktası haline gelmiştir. 20 Haziran Cuma günü Cenevre’de düzenlenen toplantı, savaş sonrası diplomatik ilk temas olması bakımından sembolik önem taşırken, içerik ve sonuçlar açısından oldukça sınırlı kalmıştır. Toplantıya Fransa, Almanya ve Birleşik Krallık dışişleri bakanları katılmış; İran ise Dışişleri Bakanı Abbas Arakçi tarafından temsil edilmiştir. Bu toplantı, Avrupa ülkeleri, İran ve dolaylı biçimde Amerika Birleşik Devletleri’nin dahil olduğu çok katmanlı bir diplomatik zeminde gerçekleşmiş, ancak taraflar arasında yapısal farklılıkların giderilmesine yönelik somut bir ilerleme sağlanamamıştır. Toplantı öncesi süreçte İran, İsrail’in nükleer silah kapasitesine ilişkin uluslararası şeffaflıktan muaf olmasına rağmen, nükleer çalışmalarına dair şüpheler gerekçesiyle hedef alınmıştır. İsrail’in Nükleer Silahların Yayılmasının Önlenmesi Antlaşması’na taraf olmamasına rağmen, bu temelde başka bir ülkeyi askeri hedefe dönüştürmesi uluslararası hukuka ve meşruiyet ilkelerine aykırı düşmektedir. İran, bu saldırılara karşılık verdiği ise özellikle Batılı aktörlerin açık ve net bir şekilde İsrail’i kınamaktan kaçınması, Tahran yönetiminde ciddi bir güvensizlik yaratmıştır. Diplomatik baskılara rağmen İran, savaşın doğrudan tarafı

olmasına karşın, yalnızca nükleer müzakere masasına çekilmeye çalışılmakta; bu durum, İran’ın kendini adaletsiz biçimde hedef alınmış bir aktör olarak konumlandırmasına yol açmaktadır. Cenevre toplantısında Avrupa ülkeleri İran’a yönelik geniş kapsamlı bir teklif sunmuş; bu teklif, nükleer faaliyetlerin sınırlandırılması karşılığında ekonomik teşvikler ve diplomatik normalleşmeyi içermektedir. Ancak İran tarafı, müzakerelerin başlaması için ön koşul olarak İsrail saldırılarının derhal durdurulmasını talep etmiş ve bu gerçekleşmeden herhangi bir görüşme sürecine katılmayacağını açıklamıştır. Bu açıklama, İran’ın yalnızca nükleer müzakereler temelinde değil, doğrudan güvenlik kaygıları bağlamında süreçte yer almak istediğini göstermektedir. ABD cephesinde ise Donald Trump’ın “iki hafta içinde savaşa katılıp katılmayacağına karar vereceği” yönündeki açıklaması, bölgesel çatışmanın küresel boyut kazanabileceğine dair ciddi endişeler doğurmuştur. Bu açıklama yalnızca bir stratejik uyarı değil, aynı zamanda İran’ı diplomasiye zorlamak üzere kurgulanmış bir baskı aracıdır. Zira İran, ABD’nin doğrudan askeri müdahalesi durumunda çatışmadan galip çıkma olasılığının son derece düşük olduğunun bilincindedir. Bu nedenle, Amerikan tarafının “iki hafta” vurgusu, diplomatik masaya dönüş için bir zaman baskısı yaratmakta ve İran’a açık bir mesaj

iletmektedir. Trump'ın İsrail'in şu an durdurulmasına gerek olmadığını belirtmesi ise, ABD'nin açık biçimde İsrail'in saldırgan tutumuna destek verdiği izlenimini uyandırmakta, İran'ın ise bu ortamda diplomasiye alan açma isteğini baltalamaktadır. İran, olası bir ABD müdahalesinin ağır sonuçlar doğuracağını bilmekte; bu nedenle müzakereye zorlandığını düşünmekte ve kendi savunma kapasitesini artırma yönünde kararlılığını korumaktadır. Bu durum İran'ın nükleer çalışmalarına stratejik bir zorunluluk çerçevesinde daha fazla önem vermesine yol açmakta, uluslararası toplumun da bu eğilimi dengeleyici bir strateji geliştirmesini zorunlu kılmaktadır. Sonuç olarak, Cenevre görüşmeleri savaş sonrası diplomatik süreç açısından ilk ciddi adım olsa da, İsrail'in saldırılarına devam etmesi, İran'ın müzakere ön koşulları ve ABD'nin belirsiz tutumu süreci oldukça kırılğan hale getirmiştir. Nükleer müzakerelere geri dönüşün sağlanabilmesi için sadece teknik değil, aynı zamanda siyasi ve güvenlik temelli bir yaklaşıma ihtiyaç duyulmaktadır. Aksi takdirde, İran'ın daha agresif bir pozisyona evrilmesi ve bölgedeki nükleer gerilimin derinleşmesi kaçınılmaz hale gelecektir.

İsrail'den Hamanay'e Saddam Benzetmesi

İran İslam Cumhuriyeti'nin en etkili siyasi figürlerinden biri olan Ali Hamanay, uzun yıllardır ülke yönetiminde nihai karar mercii konumundadır. 14 Haziran 2025 sabahı İsrail'in "Operation Rising Lion" (Yükselen Aslan Operasyonu) isimli, İran topraklarına yönelik düzenlediği hava saldırısının ardından, üst düzey İranlı yetkililerin hedef alınarak öldürülmesi, hâlihazırda kırılğan olan bölgesel dengeleri sarsmış ve çatışmanın uluslararası bir boyuta evrilmesine zemin hazırlamıştır. Bu bağlamda İsrail Savunma Bakanı Israel Katz'ın, İran'ın lideri Ayetullah Ali Hamanay'e yönelik "sonunun Saddam Hüseyin gibi olacağı" tehdidi, mevcut stratejik dönüşümler bağlamında ciddi bir durum teşkil etmektedir. Açıklama, yalnızca diplomatik tansiyonu artırmakla kalmayıp, güç siyaseti temelli bir meşruiyet söyleminin normları aşındırma

potansiyelini yansıtmaktadır. Retorik olarak daha önce vekiller üzerinden yürütülen düşük yoğunluklu çekişme, doğrudan lider hedefli mesajlarla “üst düzey caydırıcılık stratejisi”ne evrilmiştir. Bu gibi yüksek profilli, kişiselleştirilmiş tehditler uluslararası arenada “önleyici psikolojik baskı” unsuru olarak kullanılmaktadır. Ancak bu yöntem, hukukî açıdan meşru müdafaa sınırlarının geniş yorumlanmasını güçleştirmektedir. Zira BM Şartı çerçevesinde bir liderin doğrudan hedef gösterilmesi, yalnızca sivillerin değil, egemenliği temsil eden sembolik figürlerin bile askerî hedef kapsamına alınabileceği izlenimini vermektedir. Uluslararası hukuk çerçevesinde değerlendirildiğinde, devlet yetkililerine karşı doğrudan ölüm tehditleri, Birleşmiş Milletler Antlaşması’nın 2(4). maddesinde yer alan güç kullanma yasağı ilkesini dolaylı biçimde ihlal eden söylemler arasında değerlendirilebilir. Bu tür beyanlar, özellikle bir devletin siyasi bağımsızlığına karşı yönelik tehditkâr eylemler olarak yorumlanabilir. Nitekim saldırı sonrası İran cephesinden gelen açıklamalarda, söz konusu söylemlerin “bir savaş ilanı” olarak değerlendirilmesi, süregelen çatışma riskinin yükselmesine yol açmaktadır. Bu çerçevede söz konusu söylemler yalnızca retorik düzeyde kalmamakta; uluslararası hukuk ve diplomasi açısından hesap verilebilir sonuçlar doğurabilecek nitelikte stratejik mesajlar

içermektedir. Üst düzey siyasi figürlere yönelik bu tür tehditler yalnızca diplomatik krizi beslemekle kalmaz; aynı zamanda uluslararası hukukla barışık caydırıcılık söylemini sınavdan geçirmektedir.

Putin, İsrail ve İran'a Arabuluculuk Teklif Etti

Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin, İsrail ile İran arasında tırmanan çatışmalara son vermek amacıyla arabuluculuk önerisinde bulundu. Putin, St. Petersburg’da düzenlenen basın toplantısında, İran’ın barışçıl bir nükleer program yürütmesi ve İsrail’in güvenlik kaygılarının giderilmesi yönünde bir uzlaşma zemini hazırlanabileceğini ifade etti. Bu teklifi İran, İsrail ve ABD’ye ilettiğini açıklayan Putin, “Karar, öncelikle taraflara aittir” vurgusunu yaptı. Ancak aynı dönemde Rusya’nın Ukrayna’da yürüttüğü savaş, uluslararası toplumdan tepki çeken boyutlara ulaşıyor. Kiev’deki bir apartmana yapılan füze saldırısı, onlarca sivilin ölümüne ve çok sayıda kişinin yaralanmasına neden oldu.

ODAP
Dünyayı Okumak İçin...

Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (AGİT) ve Avrupa Konseyi, bu saldırıları uluslararası insancıl hukukun ihlali olarak kınadı. Kremlin ise Ukrayna'daki hedeflerin askeri olduğunu savunsa da çok sayıda sivil yerleşim yeri ve altyapı tesisi tahrip edildi. Putin'in Orta Doğu'da barış için arabuluculuk önerisi, Rusya'nın bölgedeki denge politikasını koruma çabasının bir parçası olarak dikkat çekiyor. Rusya, yıllardır İran ile stratejik ortaklık kurarken, İsrail ile de iyi ilişkilere önem verdi. Ancak İsrail'in İran'a düzenlediği son hava saldırıları, İran'da çok sayıda askeri yetkili ve sivil hedef almış, İsrail ise İran'dan yönelen füze saldırılarıyla karşılık bulmuştur. Putin, taraflara itidal çağrısı yaparken, İran dini lideri Hamaney'in hedef alınması halinde oluşacak risklere dair yorum yapmaktan kaçındı. Ekonomi, insan hakları ve uluslararası hukuk boyutuyla bakıldığında, Rusya'nın Orta Doğu'da sunmaya çalıştığı arabuluculuk rolü, kendi savaş stratejisiyle çelişir bir görünüm sunuyor. Rusya, enerji ihracatını sürdürerek savaşını finanse ederken İsrail ile İran arasındaki gerilimin petrol piyasasını yukarı yönlü hareketlendirmesinden pozitif etkileniyor. Öte yandan, Orta Doğu'da istikrar sağlanması, enerji arzı ve ticarete bağımlı küresel ekonomi için kritik önem taşıyor. Bölgede devam eden çatışma tedarik zincirlerinde yeni riskler oluşmasına neden

olabilir. Bu nedenle Putin'in sunduğu barış teklifi, ekonomik ve jeopolitik bir manevra niteliği de taşıyor. Putin'in Orta Doğu'da diplomasiye yönelmesi, bir yandan Rusya'nın stratejik hedeflerine katkı sunabilirken diğer yandan Ukrayna'da devam eden savaştaki rolüyle tezat oluşturmaktadır. Uluslararası toplum, bu teklifi değerlendirirken, taraflardan kalıcı barışa ve insan haklarına saygı temelinde bir tutum bekleyecektir.

Makedon Enerji Forumu (MEF) 2025

2025 yılında Üsküp'te düzenlenen Makedon Enerji Forumu (MEF), Batı Balkanlar ile Türkiye'nin enerji politikaları açısından stratejik bir dönemece işaret etmektedir. İklim değişikliğiyle mücadele, enerji arz güvenliği ve yeşil dönüşüm gibi meselelerin yalnızca teknik değil, aynı zamanda politik, ekonomik ve toplumsal yönleriyle tartışıldığı bu forum, bölgesel enerji iş birliklerinin geleceğine dair önemli ipuçları sunmuştur.

ODAP
Dünyayı Okumak İçin...

MEF 2025'in ana temalarından biri "adil enerji geçişi" olmuştur. Bu bağlamda, enerji dönüşümünün yalnızca çevresel sürdürülebilirliği değil, aynı zamanda sosyal eşitliği ve ekonomik kapsayıcılığı da öncelenmesi gerektiği vurgulanmıştır. Türkiye İklim Değişikliği Bakan Yardımcısı Prof. Dr. Ahmet Serdar İskenderoğlu'nun da katıldığı forumda, Türkiye'nin yenilenebilir enerji yatırımlarındaki ilerlemeleri ve Batı Balkanlar'la olası teknik ve finansal iş birlikleri dile getirilmiştir. Enerji geçişi konusunun Türkiye ve Batı Balkan ülkelerinde aynı hızda ilerlemediği, ancak bölgesel düzeyde bütünleşik yaklaşımların bu süreci hızlandırabileceği belirtilmiştir. Bu çerçevede, enerji altyapısının modernizasyonu, iletim hatlarının entegrasyonu ve dijital enerji çözümleri gibi alanlarda bölgesel projelerin artırılması önerilmiştir. Forumda enerji güvenliği konusu yalnızca arz-talep ekseninde değil, aynı zamanda jeopolitik bağlamda değerlendirilmiştir. Batı Balkanlar'ın Avrupa enerji sistemine entegrasyonu çerçevesinde AB'nin "Yeşil Anlaşma"sı, karbon düzenlemeleri ve enerji piyasası regülasyonları gibi konular ön plana çıkmıştır. Bu gelişmelerin, Türkiye'nin enerji politikaları üzerinde dolaylı etkiler yaratabileceği belirtilmiştir. Bununla birlikte, katılımcıların çoğu, bölge ülkelerinin Rusya'ya enerji bağımlılığını azaltmak için yenilenebilir enerji

ve doğal gaz altyapısını çeşitlendirmesi gerektiğine dikkat çekmiştir. Bu durum, hem AB'nin enerji arz güvenliği hedefleriyle uyumlu hem de bölgesel siyasi istikrar açısından kritik görülmüştür. Türkiye, MEF'te yalnızca bir izleyici değil, aynı zamanda bilgi ve teknoloji transferi sağlayabilecek bölgesel bir aktör olarak konumlanmıştır. Türkiye'nin yenilenebilir enerji alanındaki tecrübeleri, özellikle güneş ve rüzgar enerjisi yatırımları ile enerji verimliliği politikaları, Batı Balkan ülkeleri için model oluşturabilecek niteliktedir. Forumda bu konuların somut iş birliklerine dönüştürülmesi yönünde irade beyanları gözlemlenmiştir. Ayrıca, Türkiye'nin enerji piyasası regülasyon deneyiminin ve özel sektör-uluslararası finans kuruluşları arasındaki ilişki dinamiklerinin Batı Balkanlar'da kapasite geliştirme sürecine katkı sağlayabileceği değerlendirilmiştir. MEF 2025'te bir diğer kritik başlık, yeşil finansman araçları olmuştur. Enerji projelerinde özel sektörün rolü ve finansal sürdürülebilirlik konuları özellikle tartışılmıştır. Avrupa Yatırım Bankası, Dünya Bankası ve diğer uluslararası kuruluşların katılımıyla yapılan panellerde, Balkan ülkelerinin sürdürülebilir enerji yatırımları için daha fazla finansman fırsatına erişimi tartışılmıştır. Bu bağlamda, iklim risklerinin finansal sisteme entegre edilmesi, karbon vergilendirmesi ve çevresel sosyal yönetim

ODAP
Dünyayı Okumak İçin...

(ESG) kriterlerinin bölgesel düzeyde uygulanabilirliği üzerine görüşler bildirilmiştir. MEF 2025, Batı Balkanlar ve Türkiye arasında enerji politikaları ekseninde çok yönlü ve yapıcı bir diyalog zemini oluşturmuştur. Adil enerji geçişi, enerji güvenliği, finansman mekanizmaları ve teknoloji iş birlikleri, bu forumun stratejik gündem maddeleri olarak öne çıkmıştır. Türkiye'nin deneyim ve kapasitesinin bölgesel düzeyde paylaşılması, enerji dönüşümünde sinerji yaratabilecek potansiyele sahiptir. Bu tür forumların sürekliliği, bölgesel entegrasyon ve sürdürülebilir kalkınma hedefleri açısından önem arz etmektedir.